

11. HAMIS ÉS IGAZ SZAVAK

„*Ne tanúskodj hamisan!*”

(A 9. parancsolat)

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 1.

(Jn 11,45–57; Mk 14,56–64)

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(*Felhasznált irodalom:* Dr. Szűcs Ferenc: Teológiai etika, Budapest, 1993; Dr. Török István: Dogmatika; Dr. J. Douma: A Tízparancsolat; Fekete Károly: A Heidelbergi Káté Magyarázata, Budapest, 2013; Magyarázatos Biblia; Jan Milic Lochman: A szabadság útjelzői, 1993, Budapest)

9. parancsolat:

Ez a parancsolat az igazságszolgáltatásra vonatkozik. Az eredeti szöveg szó szerint hamis tanúról beszél. Ettől függetlenül ezt a parancsolat minden bíróságon kívüli hamis tanúskodást megtilt. Izráelben a joggyakorlat az volt, hogy a peres, vitás ügyekben a vének tanácsa döntött (Ruth 4,1) Ügyvédek nem voltak, és minden attól függött, hogy a tanúk mit vallottak. Ezért volt nagyon fontos, hogy senki se hazudjon a vallomások során. Olvasunk a Bibliában olyan esetről, amikor a hamis tanúknak hittek, és így vették el Nábót életét (1Kir 21,13) Két vagy három tanú egybehangzó vallomása elegendő volt ahhoz, hogy valakire halálos ítéletet mondjanak ki. Így a tanúknak élet és halál tekintetében nagy szerepe volt. Ezért érthető, ha a Tízparancsolatban egy külön törvény foglalkozik ezzel. Ha a hamis tanú vádlóként lép fel a felebarátja ellen, akit elítélnek, akkor haláláért ő lesz a felelős, és ha kiderül a hamis tanúzás, akkor őt is felelősségre vonják. Ha valakire halálos ítéletet mondtak ki, akkor a vádló tanúknak kellett az első követ dobni (5Móz 17,7) Ha valakiről kiderült, hogy hamisan tanúskodott, akkor ugyanazt a büntetés kapta, mint amit kapott volna a vádlott. A törvény a jogos igazságszolgáltatás elvére épül. Senkit sem szabad jogtalanul társadalmi helyzete miatt az igazságszolgáltatásban hátrányban részesíteni. Izráelben a jogszolgáltatás nem elzárt helyen, bíróságokon történt, hanem ott, ahol az emberek laktak, a városkapuban. A kilencedik parancsolat az emberek tisztességét és a jó hírét védi. A felebarát jó hírét azzal is lehet rontani, hogy valakiről pletykálnak. Ebben ugyan lehet igazság, de a szándék miatt, túlozva igazságtalan. Ha valakiről megtudunk valamit, nem feltétlenül szükséges azonnal a mások tudomására hozni. Különbség van a között, hogy tudunk a bűnről vagy beszélünk a bűnről. Ez a törvény nem csak a pletykától, hanem a könnyelmű ítéletalkotástól is óv. Jézus ezért mondja a Hegyi Beszédben, hogy ne ítéljetek, hogy ne ítéltessetek. A hazugság legmélyebb pontja a rágalmozás, a szándékos és nyilvános hazugság. Ennek a törvénynek az alkalmazásához tartozik a szavak kiforgatása is. Ez a parancsolat a felebarátira vonatkozik. Ez az a parancsolat, amely először említi a felebarátot. A többi parancsolat a közelebbi kapcsolati körbe tartozókat említi. Izráelben felebarátinak a honfitárs számított. Háromféle kategóriába szokták a hazugságot csoportosítani. Káros, tréfás és kegyes hazugságról szoktak beszélni. Káros hazugságnak azt lehet nevezni, amellyel kárt okozunk a felebarátunk Tréfás hazugság az, amelyből kiderül, hogy hazugság, és a többiek szórakoztatására szolgál. Kegyes hazugság az, amelyet általában szükségből történő hazugságnak neveznek, mert ezzel valakinek az életét mentik meg. A kilencedik parancsolat az igazság szeretetét hirdeti. A titoktartás sok hivatásnál olyan követelmény, amely nem jelenti a 9. parancsolat megszegését. Az újszövetségi gondolkodás szerint azzal kell megbeszélni a tudomásunkra jutott bűnt, hogy magával az érintettel beszéljük meg először, és nem másokkal. Ha ez nem hat, akkor lehet másokat is bevonni. A kilencedik parancsolat a felebarátért való

kiállásra buzdít. Akkor leszünk igaz tanúk, ha szavainkkal felebarátainkat segítjük. A keresztyén ember számára nem jöhet szóba a hamis tanúzás.

A Nagytanács elhatározza Jézus halálát: (Jn 11,45–57 és Mk 14,56–64)

Jézus perében találkozunk a kilencedik parancsolat elleni vétkezéssel. Az ítélethez szükséges két-három tanú helyett azt olvassuk, hogy a tanúvallomások két körben történtek Először „sokan tettek ellene hamis tanúbizonytságot”(Mk 14,56) Azonban nagyon hamar kiderült, hogy ezek a tanúk hamis tanúk, mert a vallomások nem egyeztek. Ekkor lecsökkentették a tanúk számát, és már csak néhányan (Mk 14,57) vallottak, de ekkor sem egyezett a vallomás. Mivel ezek a vallomások nem egyeztek, a főpap Jézustól próbált vallomást kicsikarni. Miután Jézus egy próféciaát mondott el magáról, ami a főpap szerint Istenkáromlás, ezért úgy döntött, hogy nincsen szükség a tanúkra, hiszen Jézus maga lett a tanú maga ellen. A történetből kiderül a preconcepció. A Nagytanács mindenképpen el akarta ítélni Jézust. A hamis tanúk például nem részesültek semmiféle büntetésben, ahogyan azt egyébként meg kellett volna tenni. A főpap kérdése arra vonatkozott, hogy Jézus magát Messiásnak tartja-e. Az önmagában még nem számított halálos bűnnek, hogy valaki messiási igénnyel lép fel. A tanácsa tagjai számára azonban Jézus szavai istenkáromlásnak hatottak. Jézus vállalja azt, hogy Ő a Messiás, magát Emberfiának nevezve. Végül egyhangúan elítélték a hamis tanúk nélkül is. Az istenkáromlás büntetési tétele: halál. (3Móz 24,16) Így nem volt már szükség a megbeszélte hazugságokra. Jézust, mint prófétát kigúnyolják, megalázzák.

Jn 11,45–57:

A nagytanács félt attól, hogy az a mozgalom, amit elindított Jézus, végül politikai színezetet kap, és a rómaiak elleni lázadásnak lesz a kioldósója. Ezt nem szerették volna. A nagytanács szemében ez a mozgalom akkor kezdődött, amikor Jézus feltámasztotta Lázárt. Félelmükben ezért megegyeztek abban, hogy megölik Jézust. Már csak a módot és az eszközt kellett hozzá megtalálni. Kajafás szerepe nagyon érdekes ebben a történetben. János evangéliuma prófétai tettnek nevezi azt, hogy Jézus haláláról beszél. De emellett azt mondja, hogy jobb, ha egy ember hal meg, mintha az egész nép elveszen. Ez a prófécia volt a nagytanács gyilkossági szándékának az elvi kiindulópontja. Ezután keresni kezdték Jézust, de Jézus elvonult egy közeli városba. És a nagytanács nem volt biztos benne, hogy a tervüket meg tudják valósítani, hiszen nem találták Jézust. Efraim városa Jeruzsálemtől 20 kilométerre feküdt.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

(Felhasznált irodalom:)

SAKMAI HÁTTÉRANYAG ELKÉSZÍTÉSE FOLYAMATBAN

A TÉMÁHOZ KAPCSOLÓDÓ KÖVETELMÉNYEK:

Minimum	Optimum
<ul style="list-style-type: none">• Bátorítással vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, énektanulásban, közös éneklésben, imádkozásban.• Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten:<ul style="list-style-type: none">○ Tudja segítséggel megfogalmazni, mit jelentenek a	<ul style="list-style-type: none">• Önként és aktívan vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, énektanulásban, közös éneklésben, imádkozásban.• Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten:

<p>hamis szavak és mit jelent tanúskodni.</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Tudja segítséggel elmondani, mit határozott a nagytanács Jézussal kapcsolatban. ○ Tudja segítséggel értelmezni a kilencedik parancsolatot és memorizálja azt. 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Tudja megfogalmazni, mit jelentenek a hamis szavak és mit jelent tanúskodni. ○ Tudja önállóan értelmezni és összefüggően elmondani a nagytanács elhatározását Jézussal kapcsolatban. ○ Tudja a tankönyvi szöveg alapján értelmezni a kilencedik parancsolatot és memorizálja azt.
--	---

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Fő hangsúly: A szavaknak következményük van. Használd jól és jóra a szavaidat!

Kognitív cél: Annak a tudatosítása, hogy a kimondott szavaknak következménye van. (súlya, hatalma)

Affektív cél: A társas kommunikáció mögött lévő érzelmi töltetek feltárása.

Pragmatikus cél: Különböző szituációkban a helyes és őszinte kommunikáció gyakoroltatása.

Óra fő része	Javaslatok	Tan eszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	<p>1. Beszélgetési lehetőség:</p> <p>Mit jelenthet ez a kifejezés: „hamis szavak”? Beszéljétek meg a TK 38. oldalának 1. ábrája, annak szavai alapján!</p> <p>2. Játsszátok el a következő jeleneteket:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kitört ablak mellett egyik fiú a másikra mutat. - Két lány összeség, hátrapillantva egy harmadik lányra. <p>Játsszátok el a jeleneteket szavak nélkül! Játsszátok el szavakkal is! Figyeljétek meg, milyen mozdulatok segítettek a mondanivaló kifejezésében! Milyen szavakat használtatok? Mit gondoltok, milyen érzelmek állnak az ilyen szavak mögött?</p>	<p>TK</p> <p>A „hamis szavak” kifejezés értelmezése</p> <p>Szituációs játék</p> <p>A szavak mögötti indulatok, érzések megkeresése a non-verbális kommunikáció segítségével</p>
Feldolgozási javaslat	<p>1. A szavainknak hatalma van</p> <p>Hamis és igaz szavak</p> <p><u>Aranymondás:</u> <i>„Ne tanúskodj hamisan felebarátod ellen!”</i> (2Móz 20,16)</p>	<p>TK</p> <p>A parancsolat magyarázata</p> <p>A Tudod-e? rész és a bevezető beszélgetésre való</p>

	<p>Mit jelent: tanúskodni? Izráelben a tanú szerepe – ítélethozásban – Tudod-e? rész kapcsolódik hozzá.</p> <p>Nemcsak bírósági tárgyaláson, hanem: beszéded mindig igaz legyen!</p> <p>2. Bibliai példa: Jézus elítélése</p> <p>Olvassuk el a történetet úgy, hogy előre osszuk el a szerepeket a felolvasáshoz:</p> <ul style="list-style-type: none"> - elbeszélő - a Nagytanács egyik képviselője (a Nagytanács gondolataihoz) - Kajafás, a főpap - Hamis tanúk - Jézus <p>A szereplők és az elbeszélő olvassák fel a saját részüket! (Előkészíthetjük a szöveget külön lapon is az ő számukra, bejelölve a szerepeket.)</p> <p>A felolvasás után keressünk választ a következő kérdésekre: Mit gondolt Jézusról a Nagytanács? Mit tanácsolt a főpap? Miről beszéltek a hamis tanúk? Milyen vád alapján ítélték el Jézust? (Használhatjuk a Bibliai kvíz kérdéseit is.)</p> <p>MFEI 1: a történetben különböző formában előforduló szavak, mondatok kiemelése</p> <p>3. MFEI 2: Igaznak vagy hamisnak találod az állítást?</p> <p>Az egyéni gondolkodás, feladatmegoldás után hallgassuk meg a tanulók véleményét. Kérjük, hogy érveljenek döntésük mellett!</p> <p>4. MFEI 3: a nyelv bűne</p> <p>Csoportmunkában oldják meg a feladatot, az összegyűjtött helyzeteket sorolják fel a végén</p>	<p>visszautalás segítségével</p> <p>TK</p> <p>A bibliai példa és a parancsolat összekapcsolása</p> <p>MFEI 1. feladat</p> <p>MFEI 2. feladat Véleményalkotás az igaz és hamis beszéd eseteiről határesetekről</p> <p>MFEI 3. feladat Helyzetek gyűjtése a nyelv, beszéd jelentőségével kapcsolatosan</p>
--	--	--

	5. MFEI 4: példák a pusztító és szeretetteljes beszédre 6. Énekjavaslat: Az Úrnak irgalmát örökké éneklek... (RÉ 89)	Példák megbeszélése a pusztító és a szeretetteljes beszédéről
Munkáltatás	Kis kartonlapra felírja minden gyerek a parancsolat szövegét, és kis szimbólumot rajzolunk hozzá, itt: száj körvonala – használhatják a parancsolat megtanulásánál és az ismétlésekkor is	
Házi feladat	A parancsolat megtanulása	

TOVÁBBI ÖTLETEK

Pusztító szavak (Nick Vujicic az iskolai bántalmazásról, bántásokról):

<https://www.youtube.com/watch?v=1XBDhbgmaQ&t=971s>

Hogyan állítsuk meg az iskolai székálást?

<https://www.youtube.com/watch?v=-3iSh4TA0M>

Képelemzési és szövegelemzési módszertani segédlet

Tankönyv: 38-39. oldal

A képen látható:

- Infógrafika: jelzésszerű arc és szavak
- Illusztráció: Jézus imája a Gecsemáné-kertben.
- Tematikus rajz: Jézus a Nagytanács előtt

A szöveg: A nagytanács elhatározza Jézus halálát.

Instrukció a képolvasáshoz és a kapcsolódó szöveg elemzéséhez

1. Képolvasási javaslat:

- Olvassátok el az infógrafikán látott szavakat! Mit jelentenek: hazugság, ítélkezés, vádaskodás, rágalmozás, hamisság, gyűlölet, rosszindulat, megbélyegzés, pletyka?
- Keressétek meg a szavak ellentétét! Magyarázzátok, meg mit jelentenek!
- Figyeljétek meg a 39. oldalon lévő ábrát, ahol Jézus imádkozik a Gecsemáné kertben! Mit éreztetek és mit gondoltok a kép nézegetése közben? Miért?
- Jézus a nagytanács előtt. Egyenként nézzétek meg a szereplőket! Kik ők? Miért vannak ott? Mi a véleményed a szituációról?

2. Szövegelemzés

- Mitől ijedtek meg a főpapok és a farizeusok?
- Soroljátok fel, milyen csodás tetteket vitt véghez Jézus! A nép hogy viszonyult ezekhez a jelekhez?
- Mire határozták el magukat a főpapok és a farizeusok? Milyen módon tették ezt? Mi a véleményed az eljárásukról? Miért?
- Ki volt Kajafás? Hogyan befolyásolta a nagytanács tagjait? Mire határozták el magukat?
- Hol fogták el Jézust? Hová vitték? Miért? Mi történt ott?
- Mit jelent: hamis tanúvallomás? Miért volt szüksége erre a nagytanácsnak?
- Mit kérdezett a főpap Jézustól? Miért nem válaszolt Jézus az első kérdésre?
- Mit válaszolt a második kérdésre? Mit jelent ez a mondat?
- Miért szaggatta meg a ruháját a főpap? Mit mondott?
- Mi történt ezután, hogyan alázták meg Jézust?
- Miért kellett ezeket elszenvednie Jézusnak? Miért hozta ezt az áldozatot?

Beszélgetéspontok az aranymondáshoz

„Ne tanúskodj hamisan felebarátod ellen!” (2Móz 20,16)

- Mit jelent a tanúskodás? Fogalmazzátok meg más kifejezésekkel!
- Mit jelent a hamis tanúskodás? Milyen következményekkel járhat?
- Te mindig igazat mondasz, vagy előfordult már, hogy füllentettél?
- Miért olyan nehéz igazat mondani? Mindig meg kell mondani az általad igaznak vélt véleményt? Miért?
- Hallottál /olvastál e már bírósági tárgyalásról? Hallottál/olvastál már a tanúk kihallgatásáról? Mit kér a bíró a tanúvallomás előtt a tanúktól? Miért?
- Volt-e már az életedben olyan eset, amikor tanúskodnod kellett? Milyen tapasztalatokat szereztél?

Feldolgozáshoz:

Alakítsátok át a következő párbeszédet úgy, hogy a pusztító indulatok helyett a szeretet hangja szólaljon meg! Lehet egyéni vagy csoportmunka is. El is játszhatják a csoporttagok a párbeszédet mindkét verzióját.

1.

- Nem veszed észre, hogy a táskámon állsz?
- Miért nem vetted a hátadra?

2.

- Hallottad, hogy Zolinak hármassá lett a matek felmérője?
- Megérdemli, legalább nem száll a fejébe a dicsőség!

3.

- Látom, szomorú vagy. Rosszul sikerült valami?
- Hagyj békén! Már te is kezded?

Disputa-gyakorlat

A következőképpen zajlik:

A terem egyik sarkába kitűzzük egy A/4-es lapon az „IGEN” szót, vele ellentétes sarokba pedig a „NEM” szót. A tanulóknak mondunk egy ÁLLÍTÁST. Ehhez a témához alkalmazhatjuk a MFEI 2. feladatának állításait:

„Aki valamit elmond a tanárnak, az árulkodik.”
„A pletykával megsértjük azt, akiről beszélünk.”
„A gúnynév becenévvé is válhat.”
„A tréfás füllentés nem hazugság.”
„Amit gondolok, azt ki is kell mondanom.”

A tanulók az állítás elhangzása után abba a sarokba állnak, amivel egyetértenek. (igen /nem)
Ezután indokolják egyenként az állítást. Igen, mert. Egy indoklás elhangzása után a másik sarokból valaki válaszol a saját érveléssel: igen te azt állítod, de én meg azt mondom, hogy nem, mert... Ez így megy, ameddig van jelentkező.

Ezután kérjük meg a tanulókat, hogy cseréljenek helyet. Próbáljanak az új helyről meggyőző indoklásokat mondani, egészen addig, amíg van jelentkező. Ezzel egy nézőpontváltás történik. A saját érvek összegyűjtése után bele kell helyezkedniük egy másik szempontrendszerbe. Nehéz a másik szempontjait megérteni, de ha rákényszerülnek a gyakorlat során, akkor könnyebben megérthetnek másokat.

Fontos, hogy képzeletben, vagy akár valóságosan is próbáljuk ki mi magunk a játékot, mielőtt a tanulókkal játszunk. Mi magunk kell, hogy leellenőrizzük, hogy a megfogalmazott állítás alkalmas-e arra, hogy több szempontból érveket gyűjtsünk, mellette vagy ellene.

A témához felhasználható énekek:

Református énekeskönyv: 119. zsolt. 12. verse: A fejedelmek énreám...

Református énekeskönyv: 473. dics. 7. verse: Embert ne ölj... dall. RÉ 140. zsolt. Szabadíts meg... (+BS)